

## egunekoa

Graciella Castelli

(Arrano Proiektuko kidea)

# Bakea Amerikako nazio indigenentzat

**M**unduko Herri Indigenak —Amerika, Europa, Asia, Afrika eta Ozeaniakoak— egoera berean gaude azken mende hauetan: etnozidioa, genozidioa eta gure kulturen suntsipena besterik ez da, mendebaldeko sistemak inposatutako ekonomia eta gizartea ez ditugunontzat.

Gaur egun, gobernu inperialistek ez digute uzten libre izan gaitezen kontsumismoari muzin eginez; diktadura ekonomiko bat eratu dute, eta horrek manipulazioa eta gutxi batzuentzako etekina besterik ez dakar.

Gobernuek indibidualismoa bultzatzen dute arlo guztietan, eta, horren ondorioz, gizakia, bizirik irauteko, balibide artifizialen menpeko bihurtua da. Balibide horiek, mendeen joanean, deuseztatu egin dute talde kontzientzia, eta arlo mediatikora eraman dute gizakiaren askatasuna; gainera, gizakiak ezin dio bere jakinduria ekarri arlo mediatiko horri, estatuak estatuarentzat sortua baita.

Ama Lurreko biztanle guzti-guztiek izan behar dute sistemaren menpekoak, eta, hala, inposatutako sistema ekonomiko horrek goren maila iritsiko du: globalizazioa.

Jainko baten izenean, errege baten izenean, eta gaur egun ekonomiaren izenean, gizakiak aitzakia aurkitu du gure herriak suntsitzeko, haren sinesmenekin bat ez gatozenok suntsitzeko: beharbada, gizakiak ahaztua du suntsitu nahi gaituenok ere gizakiak garela.

Amerikako Herri Indigenek mezu asko eman dugu gure agintarien bitartez; gure agintariek modua izan dute Naturarekin bat egiten duen pentsamolde eta mundu ikuskera bat helarazteko mun-

duari. Bizitzeko filosofia hori mitifikatu egin izan da, bere barnean duelako konponbidea. Egun, agintariok oinarri eta filosofia horren bitartez lan egiten dugu.

1992an, Arrano Proiektua sortu zen, Amerikako Nazio Indigenen tribu arteko batzarrean.

Arrano Proiektua 500 urtez zapaldu-tako nazioen batasunaren fruitua da. Batasun horrek bazter uzten du nazioen arteko desadostasunak, eta denen etsaiaren kontrako borrokan ari da: gizakiaren kontzientzia pasiboa, globalizazioari, integrazioari, Ama Lurraren aniztasunaren suntsipenari eta balio faltari dagokienez.

Arrano Proiektuaren lan eremua Europa da. Haren xedea da Amerikaren barnean diren gure Herrien egoera jakinaraztea, gure ordezkari politiko eta sozialen bitartez. Ordezkariok ez gaituzte mitifikatu; aitzitik, jazarri egin digute, arazo larria ekartzen baitiegu interes politiko eta ekonomikoak.

Amerikako Herri Indigenen errealitatea munduko errealitatea da; Ozeaniako herrien, Afrikako herrien eta Europan estatuak sortu aurreko herrien errealitatea da. Errealitate gertukoena da gurea, inor ez dago hortik kanpo; ez nor den eta zein herritakoa den dakien inor.

Nazio sentimenduan oinarriturik eta gure lurreko kultura zaharra geure baitan bildurik, parte hartuko dugu mende-etako borroka honetan, eta gure herriaren egiaren berri zabalduko dugu, gure izenean mintzo den bitartekaririk gabe.

Atzean geratu dira boterea borrokan aritu ez zirenei bakarrik ematen zieten gudu odoltsu haiek; arma izugarriak zitu- en erraldoi kolonialistaren aurkako

gudu haietan, ezina besterik ez zen agertzen.

XXI. mendearen atarian, urteetan biktima izateak dakarren esperientziari esker, borroka sotala egin nahi dugu, orain arte zapaldu gaituzten armak erabiliz: estatu zapaltzaileen legeak, Giza Eskubideak eta Oinarriko eskubideak, hau da, sinatu zituzten estatuak bete ez dituzten eskubide eta legeak.

Arrano Proiektua lanean hasia da Nazio Indigenen Defentsaren eta Nazioarteko Zuzenbidearen aldeko Foro Iraunkorra sortzeko.

Foro horretan, Amerikako eta Europako abokatu indigenek tresna bat izango dugu Ama Lurrean gertatzen diren bidegabekeria politiko, sozial eta ekonomiko larriei gogor egiteko.

Gutxiengo nazionalak bidegabekeria salatzeak ez dakar espero zen ondorioa; estatu eta multinazionalak ez diote amore ematen estatu barruko gutxiengoen presioari. Hala eta guztiz ere, orain arte, tokian-tokian borrokatzea beste biderik ez da izan.

Mundu osoan herri eta nazio asko gara borroka horretan partaide, jende asko ari gara borrokan denon etsaiaren kontra, eta, beraz, Ama Lurra eta gure herrien duintasuna defendatzen ditugunok lortu beharko genuke fruituren bat.

Arrano Proiektuak, Defentsa Foroaren barnean, hauxe lortu nahi du: Ama Lurreko guztien errespetua, indarkeriarik eza eta kultura aniztasuna eta lurraldea defendatzen dituzten pertsonak, nazioek, autonomiek eta bestek gurekin bat egitea.

Erredakzioan itzulia

## zutabea

Antton Azkargorta

## Erotu al dira frantses hauek?

**E**ztabaida kurioa ari da zeharkatzen aspaldion Frantziako prentsa. Eta kurioa dela diot, non eta Frantzian gertatzen ari delako. Gaia? Autonomia, federalismoa, territorioak!!! Hain zuzen, munduan den zentralismoaren eredu eta ikur-ontzian une honetan indarrean ez duten gizarte-antolaketa ari dira.

Harrigarria da, halaber, eztabaidaren euskarri modura erabiltzen dituzten jatorrizko iturriak testu jakobinoak edo jakobinoen gus-tukoak izatea, eta horien datak Frantzia garaikidearen eraikuntza nazionalako urteak dira. Hori bai, dena oso ohitura frantsesekoa, kanpoko eredueta bilatu ordeztan xer- katzen dute legitimitatea. Inork ez dezala esan munduan barra-barra ari diren, edo *barruan* bertan dituzten Korsika, Britainia edo Euskal Herriko eredueta inspiratzen direnik. Ez horixe.

Historiaren gorabeherak: Estatuaren bate- ratzaile nagusiak datozkeen aldaketen justifi- kazioaren iturri bihurtuta. Aznar eta konpai- niari sakonki pentsarazteko moduko testu hau plazaratu da hizka-mizkan; 1793ko kon- stituzio jakobinokoa hain justu. Itzuli gabe doa, bere horretan argiagoa delakoan: «... *un peuple a toujours le droit de revoir, de réformer et de changer sa constitution: une génération ne peut assujettir q ses lois les générations futures*».

Hortik aurrera, formula ezberdinak propo- satzen dira, dezentralizazio administratibo sinpleenetik hasita, federalismo zabalago edo hertsia goraino helduta, baina betiere Bruno Rémond-ek esaldiak ezin argiago markatzen duen mugari begirik kendu gabe: «*l'autonomie territoriale peut être conçue sans faire appel q l'autodétermination et sans aboutir q l'indépendance*». Honek argitzen digu, ezerk baino hobeto, zein den elukubrazio eta bu- ruhauste autonomista hauen guztien jatorria; eta ez bakarrik txobinista frantsesentzat, munduan diren Estatu-Nazio askorentzat ere bai.

## seiko urrea

Pako Garmendia



## Herrigogoa eta demagogoa

**D**emagogo hitzaren esanahia ondo ulertzeko, pedagogo hitzaren jatorrizko esanahia adieraztea da, agian, egokiena. Greke- razko bi hitzez osatua dago eta *haurek eramailea* esan nahi du. Antzinateko Athenas hartan ere, gure umetako he- rrietan bezalaxe, haurrek nahiago zu- ten kalean ikasi jolasten, eskolan ira- kurtzen —idazten— zenbatzen ari bai- no; eta etxetik beren irakasleengana bidalitako ume denak iristen ez zirenez joan behar zuten lekura, «*ume eramai- leak*», *pedagogoak* ezarri zituzten be- ren etxeetan hartarako modurik zute- nek.

*Demagogoak* antzinateko pedagogo-

ek umeekin egiten zutena bera egiten saiatzen dira *demos* edo auzoarekin, herriarekin edota herritarrekin: beren gogoz edo borondatez joan nahi ez du- ten lekura edo egoerara eramaten, ale- gia.

Hauteskunde lehian ari gara jada eta hauxe orainaldiko herri arazoa: noren alde eta noren kontra adieraziko ote den herritarren edo herriaren gogoa (herrikoena eta herritarrena ez den he- rri gogorik ez baitago).

Hemen, ordea, denok uste dugu, *geure iritzi berekoak* ez diren hauta- gaiek, herrigogoaren hain gainetik ja- rria dutela beren asmo berekoia, herri- tarrak beren helburura eramateko

—bestela ezin badute— iruzurrez, ge- zurrez edo derrigorrez saiatuko direla.

Kontua da, horixe bera uste dugula ia denok besteetaz, ez ordea geure bu- ruaz. Ba ote modurik zinez bereizteko demagogoak eta zinezko herrizale de- mokratak?

Herrigintzan nor den demokrata edo nor demagogo, hitzek eta paperezko agiriek baino askoz hobeto erakusten dute herri borondatez eraiki eta aukera- tutako erakundeekiko jokabideek (udaletan eta beste lurralde maila de- netan).

Gure herrigogoa eurenarekin bat ez datorren bitartean, Gernikako Estatu- tua betearaztea galarazten dutenak be- zala jendeari armaz erasotzen diote- nak, Euskal Herrizale baino gehiago di- ra euskal demagogo, nahiz eta askata- suna eta herria hitzak astindu. Baina herrigintza demokratikoan, bereizketa hori egitea ere, herritar bakoitzon esku dago.

## kornerra

Mikel Elorza

## Karrikarena

**G**abriel Arestik metaforarik aldatuko luke. Esango luke ez lukeela nahiko inork bere izena jartzerik Bilboko karrika bati, baina ez bizargile hordiak Ares- tin bizi dela esango lukeelako. Astero jasan beharko lukeelako «gaur manifestazioa abia- tuko da Arestitik, bakearen alde...». Arima hotzenarentzat ere latzagoa iruditzen zait. Zer esana ematen ari da Ibarretxekek datorren asterako deitu duena. Agian beste zenbait gauzarekin batera «bere» alde deitu duen itxura duelako. Gerla Handiko neguak baino luzeagoa dator kanpaina: ETBk «logoa» ba- darabil albistegietan eta apustua egina dut Espainiako Telebistakoetan Mayor Oreja egunero azalduko dela, hutsik egin gabe. Bai- na, otoi, kazetariak «mezulari» baizik ez dira, biktima. Azken atxilotuengatik esandakoa *in- formazioa* izango zen. Eta edonola, Pepe Rei egun batetik bestera isil daiteke, zer arrai- o.